

ternational Scientific Conference ICS-2013] (pp. 88-89). Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniky [in Ukrainian].
Trach Yu. *Informatsiina hlobalizatsiia yak skladnyk hlobalizatsiinykh protsesiv [Information globalization as a component of globalization processes]*. Retrieved from http://culturalstudies.in.ua/knigi_10_26.php [in Ukrainian].

УДК 330.862

orcid.org/ 0000-0002-6830-118X

ІВАНІШИН Дмитро Олександрович
аспірант кафедри філософії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

АНАРХІЗМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗМУ

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. можна скільки завгодно сперечатися про форму (права – ліва) і умови (революція – еволюція) анархізації українського соціуму, однак варто констатувати, що, з точки зору анархізму, українці живуть на окремій планеті. У той же час за межами України даний процес у вигляді правої анархічної еволюції йде повним ходом і наша держава може як долучитися до його благ, так і залишитися за її бортом. Щоправда, анархізація ця зовсім не та, про яку говорять ліві анархісти. Але це єдино можлива і економічно обумовлена анархізація сучасного світу – капіталістичний анархізм глобалізації. Незважаючи на всі авторитарні плани «великої сімки», не можна не помітити потенції глобалізації у скасуванні головного породження влади – держави (Миссия анархизма).

Утопічний анархізм ХІХ – ХХ ст. плекав ілюзію щодо можливості одночасної відмови від влади і власності, уявляв майбутнє світом «ангелів і святих». Початок глобальної ери і пришествя антиглобалізму наприкінці ХХ ст. поставили анархістів перед вибором: боротися з капіталом проти держави або, навпаки, – з державою проти капіталу. Природно, праві анархісти в боротьбі з державою оперлися на капітал, лівим, на протидію глобальному капіталу, довелося захищати державні режими Третього світу.

Анархісти в рядах антиглобалістів виявилися заручниками старих марксистських догм і, виступаючи проти нового глобального капіталізму, несподівано стали захисниками своїх лютих ворогів, – національних держав. Своїми акціями антиглобалісти домоглися списання по 200 млрд. USD боргів з країн Африки та Латинської Америки. Тому анархістський рух знайшов серйозну підтримку як урядів країн Третього світу, так і в президентів цих країн. Але, як би ця підтримка не подавалася, вона є підтримкою держав. Причому часто прямо авторитарних режимів. Так ресурс «Антиглобалізм. Опір Нового світового порядку» в рубриці «обличчя антиглобалізму» публікував біографії таких активістів руху як Я. Арафат, Ф. Кастро, А. Лукашенко, У. ЧАЕС (*Миссия анархизма*).

З цього анахронічного консерватизму і випливають соціальні рецепти лівих анархістів на кшталт анархо-синдикалістського самоврядування робітничих або сільськогосподарських анархічних комун. Як і під час будь-якої науково-технічної революції, основна маса населення не встигає пристосуватися до нових правил, боїться нового і відкидає його. Так, ніхто не має права заборонити переконаним анархо-комуністам створювати подібні організації і агітувати населення слідувати своєму прикладу. Але революція, якої вони так бажають, – це вже не агітація, а примус.

На жаль, головними рушійними силами глобалізації поки залишаються найсильніші держави «великої сімки». Тому скасування відсталих державних систем йде поряд з адаптацією і посиленням передових. По суті, саме це антиглобалісти і називають політикою «золотого мільярда» або новим імперіалізмом, в цьому вони і бачать прихід нової наднаціональної влади. Анархісти ж виступають проти використання глобалізації з метою посилення яких би то не було державних режимів. Але вирівнювання доходів між Першим світом і рештою людства може бути досягнуто не згортанням глобалізації, а її швидким і послідовним втіленням, тобто тотальним скасуванням державних кордонів. Єдиний шлях перемоги анархізму – довести глобалізацію до логічного кінця, однаково скасовуючи державні утворення Третього, Другого і Першого світів.

Країни Другого і Третього світів, де проживає 85% людства, приречені на наздоганяючий розвиток не на якісь роки або навіть століття. За висновками колективу Інституту проблем глобалізації, США та Великобританія практично назавжди зайняли перший поверх глобальної економічної піраміди, що дозволяє їм генерувати технологічні принципи. Інші країни «великої сімки» влаштувалися на другому поверсі, реалізуючи технологічні принципи в ноу-хау, і жодна сила, окрім глобальної катастрофи, не в силах змінити цей стан речей. «Сьогодні і Україна, Росія, й інші колишні відносно розвинені країни постсоціалістичного простору ... в цілому відкинуті на четвертий-п'ятий рівні світової технологічної піраміди і ведуть жорстоку конкурентну боротьбу за можливість піднятися на третій рівень. Їх відставання від розвинених країн, що займають другий «поверх», сьогодні можна з повним обґрунтуванням вважати остаточним і незворотним» (Делягин М. Г. (Ed.), 2004, с. 104).

Таким чином, навіть згортання так званого «неоколоніалізму» і переважання в країнах Першого світу політики ізоляціонізму не вирішить проблеми економічної нерівності глобальних регіонів. Бідні в Україні все одно будуть набагато біднішими, ніж бідні в Америці. Гірше того, – розумні й працьовиті українці будуть біднішими за тих, хто дурніший і повільніший за них у США. Але чи означає це, що країни, що розвиваються, і Україна в тому числі, назавжди залишаться в технологічному рабстві? Єдина можливість скасування такої штучної нерівності – це скасування кордонів. Наявність наддержави США, «великої сімки», «золотого мільяр-

да» та інших жупелів авторитарної глобалізації тримаються всього лише на одному владному інституті: державні кордони. Та й сама авторитарна глобалізація зі своєю свободою пересування капіталів і обмеженням імміграції тримається саме на кордонах.

Наздоганяючий розвиток України повною мірою стосується й інститутів управління (влади). Сьогодні, коли в колісці сучасної державності – Європі – держави відмирають, а їм на зміну приходять самоврядні регіони, на її периферії, в тому числі, в Україні, намагаються наздогнати вчорашній день управління, – утворюють національну державу. Нам твердять про багатовікову боротьбу українського народу за свою державність, але сама форма «держави-нації» – лише скороминущий епізод в трансформаціях влади. Формування системи національних ринків стало основою створення національної державності, й лише потім в рамках останньої стали формуватися власне нації (*Миссія анархизма*).

Іншими словами, економічна вигода і державна опіка союзних до влади суб'єктів економіки, а не якісь етнічні традиції згуртувала людей в нації. І ця система повністю сформувалася лише в середині XIX ст. і то на дуже обмеженій території. «Золотий вік» економічного лібералізму і національно-державного розвитку в дійсності мав місце лише в рамках євро-американської цивілізації» (Соколов). І лише в 1945-1975 рр. із закінченням колоніальної епохи система національних держав охопила весь світ. А, якщо вважати і загибель Східного блоку з виділенням останніх незалежних республік, то кінець формування національних держав припадає на початок їх відмирання в розвинених країнах. Тобто, створення держав типу України, з точки зору глобалізму, – є анахронізм, невідповідністю духу часу (*Миссія анархизма*).

Глобальний капітал космополітичний і лише з політкоректності підтримує патріотичні вивіски. І це головна запорука як анархізації людства, так і вирівнювання доходів між народами, того, що на сьогодні ліві визначають як головну ознаку воцаріння справедливості. Власність все більше акумулюється в нематеріальних активах, а значить, більш є мобільною і не прив'язаною до окремої країни. Тому в принциповій схемі, коли будуть усунуті існуючі межі конкретних держав, і потоки мігрантів з країн, що розвиваються, хлинуть до країн Першого світу, це не призведе до краху економіки, а лише зробить більш рівномірним розподіл доходів. Капіталісти не зможуть користуватися дешевою робочою силою мешканців країн Третього світу, так само як і мешканці країн Першого світу не зможуть «лежати на печі» своїх традиційних привілеїв. Не обумовлене збільшення експлуатації в Африці призведе до того, що її жителі почнуть масову міграцію до Америки. Так само як і необґрунтований профспілковий шантаж в Америці відразу призведе до відтоку капіталів до Африки.

Паралельно процесу прямого включення до глобального ринку конкурентоспроможних економічних суб'єктів, проміжним етапом розвитку гло-

бальної анархізації для всіх інших є створення макрорегіональних економічних блоків, проект «конструктивної багатополарності». Сенс його полягає в тому, що національні ринки, відповідно до своїх економічних зв'язків та інтересів, спочатку об'єднуються в союзи і лише потім, в образі кількох гео економічних суб'єктів, вливаються до єдиного глобального ринку. Ця схема покликана пом'якшити мінуси глобальної конкуренції для нинішніх національних економік. Крім того, геополітичні області (Європейська, Американська, Євразійська, Далекосхідна, Арабський світ тощо) у культурному відношенні представляють собою різні цивілізації. І вищезазначені блоки, утворені за принципом культурної ідентичності, покликані пом'якшити цивілізаційний конфлікт, підготувати національні культури до з'єднання у єдиний простір людської цивілізації (*Місія анархізму*).

Аксіоматичним анархічним посилом є твердження про те, що суспільство без держави – це суспільство без кордонів, тобто глобальний соціум. Однак, бездержавний глобальний соціум, заснований на приватній власності (анархо-капіталізм) ліві інтелектуали огульно звинувачують в нечуваній, нічим не обмеженій експлуатації, верховенстві «права сильного». Таким чином, глобальний капіталізм вони бачать не інакше як тиранію світової олігархії. Однак заперечення соціалізму зовсім не означає заперечення глобальної громадськості. Навпаки, ті ж громадські організації України, з огляду на їх розвиток і скасування національних бар'єрів, неминуче увійдуть в тісний контакт з профільними міжнародними організаціями. Тому обов'язковим результатом економічної глобалізації та демонтажу «держави-нації», очевидно, є створення глобального громадянського суспільства.

Список використаних джерел

- Місія анархізму. URL: <http://azarov.net/comprehension/theory/42-anarchism-mission.html?tmpl=component&print=1&page=>
- Практика глобалізації: ігри і правила нової епохи / под ред. М. Г. Делягіна; Ін-т проблем глобалізації (ИПРОГ). Москва : Инфра-М, 2000. 341 с.
- Соколов В. От вестфальской системы к аугсбургской? URL: http://www.russiangulobalclub.com/gw_02_32.htm

References

- Deliagina M. G. (Ed.). (2000). *Praktika globalizatsii: igry i pravila novoi epokhi [The practice of globalization: games and rules of a new era]* / pod red. In-t problem globalizatsii (IPROG). Moskva: Infra-M, 2000. 341 s. [in Russian].
- Missiia anarkhizma [Mission of anarchism]*. Retrieved from <http://azarov.net/comprehension/theory/42-anarchism-mission.html?tmpl=component&print=1&page=> [in Russian].
- Sokolov V. *От вестфальской системы к аугсбургской? [From the Westphalian system to the Augsburg?]*. Retrieved from http://www.russiangulobalclub.com/gw_02_32.htm [in Russian].